БРОЈ 15. ЦЕТИЊЕ, Сриједа 26. фебруара 1914. год. ГОДИНА VII.

ЦИЈЕНА:
за Црну Гору на годину 10 перп., на по год. 5 перп.; ван земље 15 франака у злату.

за Црну Гору број 10 пара
за Стране Земље број 20 пара

лист излази
СРИЈЕДОМ и ПЕТКОМ

ВЈЕСНИК

АДРЕСА:
„Вјесник“ Цетиње, (Црна Гора)

ADRESSE:
„Viesnik“ Cettigné (Monténégro)

Рукописе ваља слати Уредништву „Вјесника“ а претплату и огласе Администрацији
Огласи се наплаћују по погодби

Цетиње, 26. фебруара

Редовна војска сусједне монархије извршила је на нашем земљишту беспримјерно насиље. Учинила је недјело, којем нема оправдања. Латила се средстава, која се међу просвијећеним државама не употребљују ни у пламену разбуктале званично признате ратне страсти. Послужила се препадом, којим не би требала да се служи једна моћна и дисциплинована војска. Бесправно, без икаква повода, без икаква обзира на међународну учтивост, са четири батаљона на четири наша војника, с леђа је ударила на својег малог сусједа, заморена и истрошена дуготрајним теготама једног ослободилачког рата.

Напад аустриске војске на земљиште Краљевине Црне Горе код Метаљке у Новопазарском Санџаку посљедица је наредбе, којој је претходио унапријед одређени план. Кад се узме у обзир значај тога напада, кад се оцијени судбоносност заплета, који би се из њега могао изродити, природно је претпоставити, да наредба није потекла из лакомислености или какве превелике ревности нижих мање одговорних чинова. То није био обичан пограничнн сукоб међу безначајним органима власти сусједних држава, који би се могао оправдати слабим разумијевањем дужности. То је био добро организован, јаком снагом трупа изведени насртај на земљиште сусједа са намјером, да се један дио истога насилнички отме.

У толико је на нашој страни узбуђеност већа, огорчење силније. Њему нема граница, јер му их не може поставити ни разум сталожених, пошто у овоме случају нема на страни нападача бар једнога основа за најмањи изговор. Да је сусједна монархија и имала некакво право да војском изненадно посједне једну пограничну тачку на нашем земљишту, опет је прије тога чина ваљало претходно исцрпјети сва средства, која се међу цивилизованим државама у таквим приликама употребљују. Постоји безброј путева и мјера да се питања, која се сматрају као спорна, ријеше мирним у међународним односима признатим начином, па тек у крајњем случају прибјегава се сили оружја. Нападнуту тачку нашег земљишта код Метаљке држаху у своме посједу наше трупе, које је наслиједише од српске војске. То је био дуг интервал у времену, и сусједна монархија никад се није нама обраћала представкама, да речено земљиште сматра као своје. Она га је једноставно заузела, и то изненада силом оружја. Веома рђав преседан она тиме ствара у међународним односима.

Психолошки момент, у којем је извршен напад на наше земљиште, не иде у прилог стишавања духова. Ране учињене отмицом Скадра, држањем Аустрије приликом те ампутације Црне Горе, као и наметнуте од монархије Лондонској Конференцији за нас тешке границе спрам Арбаније, — дубоко су заривене у тијело и душу нашега народа. Напад аустриске војске на наше земљиште код Метаљке није мелем тијем ранама, већ канџа, која их својим отровним ноктима и даље разгребава да би бол дошао до врхунца. Је ли интерес сусједне монархије, да те ране оваквим поступком њене војске буду још више вријеђане и да будемо лишени сваке могућности, да с њоме одржавамо односе исправна сусједства, што је наша жеља, њена и наша корист, као и корист општега мира?

Како сазнајемо, Краљевска Влада тражила је од Ц. Кр. Владе, да се њена војска повуче са посједнутог земљишта и да мјешовита комисија поведе истраживање и утврди стање ствари. Ми вјерујемо, да ће Влада сусједне монархије задовољити овај минимум нашег праведног захтјева у интересу даљег одржавања исправних односа сусједства.

Аустриски напад на наше земљиште

Регуларна аустријска војска извршила је у недјељу у 7½ часа изјутра неочекивани напад на земљиште Краљевине Црне Горе близо Метаљке у Новопазарском Санџаку. То је био један раније добро припремани препад.

Цјелокупни догађај текао је овако:

Дан раније, у суботу 22. ов. мј. једно одјељење аустриске војске под командом капетана Коломана Новака и поручника Руцовског наступило је на наше земљиште према положају „Сјенокос“, који је изнад мјеста Метаљке отприлике пет минута удаљен. На „Сјенокосу“ је једна изгорела турска караула.

Командант наше посаде на Метаљци поручник Мићановић, који је био пред караулом, упозорио је Аустријанце да су прије шли на црногорско земљиште и позвао их је да се са истога удаље. Аустријанци одговорише, да је то мјесто, по њиховој карти, на аустриском земљишту али да су га раније били уступили Турцима. Одиста је речено мјесто до објаве Балканског Рата држала турска војска, па пошто су наше и српске трупе освојиле Санџак, посјела га је војска Краљевине Србије. По извршеном разграничењу међу нама и Србијом, српска је војска, уз Пљевља и остала мјеста, испразнила и Метаљку с околином и уступила нашој војсци. О тада наша војска држи то земљиште, а патроле непрестано крстаре дуж границе ради одржавања реда.

Поменутога дана Аустријанци су били повукли војску са земљишта које означише као своје, али оставише жандармеријску патролу. Наша посада, од које на лицу мјеста није било више од 12 војника, пошто се патролирање врши дуж цијеле границе, није могла дати отпора бројно далеко јачем непријатељу.

Сјутра у 7 и по час изјутра предстојник чајнички дође на лице мјеста и рече поручнику Мићановићу, да он караулу на „Сјенокосу“ и пут покрај ње сматра за аустриско земљиште и затражио је, да Мићановић макне стражу са карауле, иначе да ће употребити силу оружја. Мићановић је одговорио, да је „Сјенокос“ на земљишту Краљевине Црне Горе. У то вријеме код карауле је била наша стража од четири војника.

Послије Мићановићева одговора предстојник се обратио заповједнику војске која је била дошла у близину Метаљке за заузеће „Сјенокоса“ силом оружја.

Аустриска војска у јачини једног батаљона (двије чете са фронта, двије са бока) извршила је напад на вис „Сјенокос“. Кад је један од она четири стражара испред карауле позвао предње аустриске војнике, који се караули бијаху приближили под командом једног поручника, да се зауставе, војници отворише на заповијест поручникову плотунску паљбу на наше стражаре. У исто вријеме аустриска војска осула је са бокова брзу паљбу на наше војнике и на мјесно становништво, жене и дјецу, те је том приликом рањен један амалин пред телефонском станицом. Исти је доцније умро. Наши стражари одговорили су са по четири пушчана метка из карауле. Пошто су били опкољени, а да се не би пустили у руке непријатељу, стражари су искочили кроз прозоре карауле у правцу нашег земљишта. Аустријанци их ипак и даље гађаху, те једнога убише а тројицу ранише. Остали војници метаљске посаде (њих четворица) нијесу отварали паљбу јер су били послати у патролирање дуж цијеле границе. Поручник Мићановић хтио је да прискочи са четири војника стражарима у помоћ, али усљед јаке паљбе са стране аустриске војске било му је онемогућено напредовање, те је био приморан да се повуче.

Према изјави самога котарског предстојника из Чајнича наша стража на „Сјенокосу“ нападнута је тек пошто је аустриска војска добила наредбу да заузме караулу, коју су прије држали Турци, а ми је наслиједили од српске војске.

На позив капетана Шилька чајнички предстојник није хтио доћи да се на лицу мјеста утврди учињени злочин и виде трагови метака по приватним и државним зданима на нашем земљишту. Предстојник се извукао позивајући се како нема од својих претпостављених допуштење да прије ће на наше земљиште, већ је једино излазио до карауле на којој бијаху мрље од крви.

Жртве овог нечувеног поступка аустриске војске бијаху ови наши војници: Погинуо је редов Стојан Гашић из батаљона планине пивске. Рањени су: водник Пињо Ђук из батаљона жупе пивске, редови Сава Живковић из батаљона планине пивске и Зарија Чворовић из батаљона ускочкога. Погинуо је још и Арсо Танасковић сељак из Метаљке.

У вези с овим догађајем, бечки Корбиро прекјуче је разаслао по свијету телеграм из Сарајева, у којем се тврди, да је са наше стране због истога изјављено жаљење. Провидна је намјера тога сарајевског телеграма. Потребно је пред јавним мишљењем европским, које се мора револтирати због оваквог поступка аустриске војске, унапријед се оправдати и своју невиност доказати лажним тврђењем, да је са наше стране изјављено жаљење, другим ријечима, да ми тобоже признајемо своју кривицу.

Наше Министарство Иностр. Дјела одлучно је опровргло телеграм бечког Корбироа као тенденциозан и скроз неистинит. Са наше стране није изјављено никакво жаљене, јер је једино поступак аустриске војске достојан жаљења. Пљеваљски обласни управитељ упутио је чајничком котарском предстојнику писмо, којим га је био позвао да усљед немилог догађаја, који се десио на Металци, дође на лице мјеста да заједнички констатују догађај и спријече даље његово развијање.

Нотом, која је упућена аустриској влади, тражено је да аустриска војска напусти „Сјенокос“ па да се образује мјешовита комисија, која ће утврдити злочин и испитати кривице.

Писмо из Арбаније

На лађи „Валона“ 17/II 1914.

Пријатељ из Драча једном лаконичном цедуљом позвао ме је тамо. „Опет неко изненађење!“ помислих у себи и онако без пртљага укрцах се на италијанску лађу „Бриндизи“ која полажаше за Арбанију. Путовали смо тако, док глас сирене не даде знак да је неко испред нас. Изађем на кров и видим, да смо пред Медовом. Ноћ је била мрачна и облачна. Сури облаци гоњени студеним вихором са копна, прикривали су земљу. И море је било узбуркано и лађа се љуљала, као да се је хтјела огледати над воденом површином. Из тога мрака два морска џина прију кришом „Бриндизију“. Биле су двије италијанске лађе што саобраћају са Скадром: „Јоланда“ и „Мафалда“ зову се оне именом двију италијанских принцеза од српске крви. Прекрцавање се врши уз зврјање винча и испрекидану команду промуклог *наштрома*. Прекрцавање је свршено. Најпослије се угаљ и вода за лађе искрца. Двије сестре се ћутке опет отиснуше низ воду и нестаде их у мраку

У том међувремену, на лађи сам обновио познанство са Симоном Дедом, командантом Медове. Да би га се многи сјетио, да напоменем да је то онај вазда дремљиви и крмељави кафеџија који прошле године кад оно балкански гренадири, као ждраљеви слећеше и презимише овдје на мору — кроз ону мазгалу свога дућанчета, нама војницима пружаше за марјаш кафу. Тада је био скроман кафеџија, а данас је командант оног пристаништа око кога се у посљедње вријеме толико мастила просуло.

Продужили смо напријед и јутрос сам се искрцао у Драчу. Још на обали сачекао ме је пријатељ и дошапнуо ми, да су доље на југу Епироти устали и развили заставу на којој за разлику од ове арбанашке, на црвеном пољу црни орао скупио је крила и преко десног рамена мотри на некога. На кога, није тешко погодити! А горе на Сјеверу, и Скадрани се спремају да развију своју заставу, гдје полумјесец опет

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE ĐURĐE CRNOJEVIĆ

сјаје; али овог пута без звијезде, но опет онај који некад буздованом лупаше на бечким капијама.

Да бих у неколико провјерио ове вијести које ми каза пријатељ, отишао сам код једне високе особе, чије име морам прећутати, а чији курир три пут недјељно одлази на острво Крф. — „Истина је, господине“, одговорила ми је та особа „да су Епироти, потомци Али паше Тепеленди, прогласили аутономију Епира, а врло је вјероватно да ће то исто и Скадарски Санџак покушати. Дотле онај простор земљишта међу ријекама Мати и Шкумбом, који добар коњаник за осам сати може пријећи, или боље рећи Есад пашина крајина, држи се још дате бесе и кличе принцу Вилхелму од Вида!!..

Да бих сад ове вијести тако рећи таксирао са неком званичношћу, одјурио сам код предсједника арбанашког сената, а који у овом времену заступа Есад пашу. Предусретљив као сваки муслиманин у своме дому, Азис паша ме је љубазно примио. Са à la Van Dyke и као снијег бијелом брадом утонуо је био чичица у један мекан диван, држећи у руци један примјерак скадарског муслиманског листа *Седаи Милет*. На ногама је имао папуче, а његове мршаве и скоро провидне уши јуначки су се одупирале дубоком црвеном фесу. Кроз азурна стакла његових наочара промаљала су два граораста ока која су ме радознало посматрала. Досадиле му валда овакве посјете. Сит оваква господства, Азис паша Врјона, без сумње се је већ зажелио оног мирног и идилског живота у Берату, гдје је навикнуо да из хлада оних својих ораха, посматра доље у равници, како му одана раја кулучи, јер, нудећи ми столицу, са нешто пакосног осмјеха предусрете ме говорећи: „Ну кад ћете, господо, бар нас старце једном оставити на миру?“

— А ја мислим да тек сад почињемо, пашо хазраплери, — одговорих му исто тако по турски и с нешто осмјеха, — него молим вас кажите ми у колико су истините вијести о неком покрету у Епиру и Скадарском Санџаку.

— Колико ја знам о томе, толико исто и ви знате, а ко зна све што је било и што неће бити, — одговори паша и ту удари тачку.

Узалуд сам послије овога све могуће предузимао, да измамим од паше какву изјаву. Сви покушаји подилажења и аргументи немилосно су се разбијали о овој чистој философији из Насрадин-оџине школе.

Кроз прозор сам спазио гдје се пуши „Валона“ и креће за Улцињ. Захвалим паши на части његовој; али не баш толико на његовој бесједи.

* * *

Док се је јуче кроз Драч ширила вијест о устанку у Епиру, дотле једно пола туцета скадарских провокатора, користећи се помрчином, прикраду се и вичући: Pošt Slavi! (Доље Словени), неколико пута баце се блатом на дом предсједника драчке општине, Србина Бора Ђурашковића, кога су прије неки дан Драчани тако рећи акламацијом изабрали за свога поглавара. Криво им је валда што поред толиких њихових Шоша, Чоба, Кока и Какарића, Србин је одређен, да пружи руку њиховом суверену, кад овај први пут ступи ногом на арбанашку обалу. Због тога је јуче становништво Драча са општинским одбором и музиком на челу из два пута пролазило кроз варош и клицало своме предсједнику Србину. У јучерањој маскаради која је спремљена била због поклада, виђале су се четири особе, које у српској, грчкој, румунској и црногорској женској народној ношњи, здружене неколико пута прођоше чаршијом. Конфети и серпантини том приликом били су искључиво у народним бојама балканских савезника. На једном бастиљону изнад Есад пашиног конака примјетио сам с лађе једну пољску брзометну батерију, око које се је послуга, у одјелу дебарских сељака, окренута сунцу мирно сунчала. Да ли су ти топови извучени ту за дочек принца Вида, који 22. ов. мј. стиже у своју пријестоницу, како ми то потврди данас један члан европске комисије, или ће од туда послужити нечему другоме, — видјећемо.

С. Ђурашковић

Предавање о Црној Гори у Њемачкој.

Минхен, 14. фебруара.

У локалу друштва „Liberaler Bürgerverein München Haidhausen“ у Минхену говорио је 13. фебруара синдикус трговачке коморе у Аугсбургу, др. Пурпус, о „Земљи и становницима у Црној Гори и Арбанији“. Предавање је било одлично посјећено.

Др. Пурпус, који је Црну Гору неколико пута пропутовао, говорио је прво о историји храброг црногорског народа, који се више од пет стотина година борио за своју драгу слободу и знаде је одбранити, дочим други виши народи морадоше подлећи моћном освајачу. Говорник је врло исцрпно говорио о историји Црне Горе и често наглашавао неправедно одузимање народу „црних брегова“ крвљу стечених плодова, а пошљедња неправедна отимачина од стране великих сила био је Скадар, који по свему, а највише ради проливене крви и вапаја палих храбрих црногорских синова, припада Црној Гори. То је једна велика неправда, рече говорник, коју су велики учинили према малом, али поносном и славом увјенчаном; никада неће Црногорац заборавити Тарабош и Бардањолт и кад-тад уживаће плодове свог нечувеног прегнућа и самопожртвовања. Затим је др. Пурпус, на веома лијеп и похвалан начин изнио своје доживљаје са посљедњег путовања кроз Црну Гору и утиске од аудијенције код Њ. В. Краља, не имајући довољно ријечи, да изрази своје велике симпатије за Црну Гору и њеног мудрог Владара, под чијом се владавином Црна Гора уздигла у број културних европских држава. Са радошћу нагласио је говорник, да у погледу личне и имовне безбједности Црна Гора не изостаје ни иза западних европских држава. Већим дијелом, рече др. Пурпус, пише наша журналистика недошљедно о Црној Гори, а такво писање долази једино отуда, што наша журналистика у овом погледу стоји под страним према Црној Гори непријатељски расположеним утицајем, јер од сваког оног грађанина њемачког царства, који Црну Гору лично познаје, чућете само похвалу и жељу, да је опет пропутује, а и такви су радо виђени у Црној Гори.

Надаље је др. Пурпус говорио о пријатељском односу Њемачке према балканским државама и обратно, које су потоцима драгоцјене своје крви извојевале себи политичко пунољетство и које је Њемачка, независна од својих савезника, прва признала при потписивању букурешког мира. Поступак њемачког Цара у завршењу другог страшног балканског рата на Балкану је, а особито у Црној Гори, радосно и са признањем примљено.

Овом приликом је говорник цитирао у њемачком пријеводу познати чланак из „Вјесника“, који је скоро у свим њемачким новинама био преведен, а којим се изриче достојна хвала њемачком Цару на признању букурешког мира. Публика је ово цитирање примила одушевљеном акламацијом.

Затим се др. Пурпус осврнуо на трговину и индустрију у Црној Гори, базирајући своје тврдње на статистици од 1910 кад је њемачки импорт износио око пола милиона перпера. Он каже, да њемачко царство има само интерес на Балкану у подизању привреде и индустрије и да овај интерес мора бити самосталан и не смије да претрпи утицај његових савезника, који су му најопаснији конкуренти, јер да се на Балкану могу још да задобију неисцрпне и способне пољопривредне и индустријске области. Послије овога је др. Пурпус говорио о увозу и извозу и о њемачком удјелу у истом и тврди, да без сумње Црна Гора има добру трговачку будућност, јер она посједује толико привредних блага, која још нијесу дотакнута, њемачки капитал и индустрија треба да нађу своју примјену у Црној Гори и не смију претрпјети пораз од аустријске политике. Затим је говорник говорио о већ даним концесијама и о пројектираним радњама.

Пошто је др. Пурпус веома исцрпно и похвално у сваком смислу говорио о Црној Гори, упознао је не у мање вјерном предавању публику и о приликама и стању у Арбанији. Говори, да нема никаквог националног ни језичног јединства између становника сјевера и југа, брегова и равница; становници из ових предјела су непријатељски једни према другим расположени и крвна освета бар најмање десеткује мушке.

У језику су такође велике разлике, немају заједничког алфабета, а о литератури нема ни помена. Заједничке су им особине извјесно гостопримство, убијање и пљачкање. Народ потпуно живи у најгорем примитивном стању и није ни мало дорастао за политичку слободу, коју су му савезници извојевали, а силе на силу покосиле; он не зна шта је то држава и грађанско право, јер у његовом рјечнику не постоји ријечи: љубав, слобода и отаџбина. И ако је Арбанија богата у дрвету и рудама, ипак је то најсиромашнија земља у Европи и не може се замислити, да ће један Арбанас признати власт једног свог суграђанина и да ће имати смисла за државну организацију, јер он томе није тежио. У земљи нема жељезнице и добрих путова, а провизорна влада је имала и министра грађевина, који је био толико радан, да је дао неке концесије и за себе тражио бесплатну вожњу на трамвају; или имају министра правде, а закон је само у песници. Затим је др. Пурпус причао разне своје доживљаје и према свему томе увелико сумња у егзистенцију арбанашке државе и жали, што се један њемачки принц слакомио на арбанашку круну. Било би најпаметније, каже говорник, да је Арбанија подијељена међу савезницима и да је то питање једном за вазда ријешено.

Предавање др. Пурпуса је веома добро примљено и предсједник друштва му се топло захвалио, жалећи што Њемачка досада није била боље обавијештена о Црној Гори. Такође је и овдашња штампа лијепо примила ово предавање. **Б. В.**

О потреби правничког удружења

Послије срећно свршеног рата у Црној Гори осјетила се јака потреба у друштвеном и културном развићу. Данас Црна Гора, која је до јуче била војнички логор — прелази у мирно и културно развиће.

Културно развиће најбоље потпомажу удружења заснована на тврдој основици, са одређеним циљем и начином постигнућа тога циља. Потребу професионалних удружења изискују и изазивају данашње прилике нашег политичког унутрашњег живота, као и просвјетно и економско стање. У оваквим удружењима материјални или интелектуални интереси природно везују чланове истога у једну цјелину.

Данас, када је с највећег мјеста скренута пажња на судство у нашој домовини, бар ми правници требали би да уложимо сву снагу и примијенимо наше скромно знање раду, и да пођемо на сусрет тој светој жељи нашег Владара и потребама народа.

Угледајмо се на нашу браћу у Србији, који одржавају годишње бар један правнички скуп на којему се расправљају различита правна питања. Истина, да ми немамо таквих снага и ауторитетапо нашој струци какве има Краљевина Србија, али ипак у заједничком раду код нас се још већа осјећа потреба: једно с тога, што ми по свршетку школског образовања требало би да гајимо и усавршавамо знање које нам је дала школа, нарочито, што је наша средина много неповољнија за усавршавање у знању појединаца; друго што у нашој домовини много је шире поље рада по нашој струци; треће, што само примјерним радом по својој

ПОДЛИСТАК

Тајне балканског рата.

—

Познати публициста Брезниц фон Сидачов, написао је под горњим насловом књигу, која је изашла на њемачком језику у Лајпцигу (издање Елишерово). У њој су изнесене многе закулисне радње Ми ћемо из ње изнијети оно, што је најзанимљивије, да би освијетлили ондашње догађаје.

Тежње балканских народа, да склопе савез са лозинком „Балкан балканским народима“, датирају већ од више десетина година. Никола Пашић је отац те идеје. У Србији није нашао одзива само у једној тачци, наиме у питању о измирењу са Бугарима. Али он се зато није збунио, него је са самопоуздањем ишао своме циљу. Погрешке младотурске странке помогле су му. Пошто је и генијални Венизелос поставио за циљ своје политике: ослобођење свих балканских Хришћана испод турског ига, склопљен је балкански савез 1912. г. Србија је прва била готова са својим ратним припремама и тражила да се објави рат. Али Бугари су се противили, јер нијесу били спремни, а нарочито нијесу имали доста топова. Крајем септембра предале су балканске државе Турској предлог за реформе, а 8. октобра је Црна Гора објавила рат. Застрашена европска дипломација, која је све то преспавала, одједном се нашла према балканском савезу, који је држала немогућим. Младићске своје идеје Пашић је остварио под своју старост, у 1912. години, али је у љето 1913. године разрушена његова вјера у измирење Срба и Бугара.

Буновна европска дипломација смијала се предузећу балканских држава. У Петрограду и Паризу били су врло добро обавијештени о снази балканских држава, али не и на Балплацу у Бечу, гдје су све балканске догађаје посматрали кроз хипнотичне српске наочари. Том хипнозом је можда спријечен европски рат, јер су у Бечу чврсто вјеровали, да ће турска војска бити јача од балканских савезника. У Бечу нијесу ни појма имали о развитку и доброј спреми српске и грчке војске, нити су знали, да је турска војска растројена и деморалисана. У Бечу су вјеровали, да је српска војска руља сељака, као Миланова војска код Сливнице, а за Грке су знали, да су били потучени код Ларисе. За грчку флоту мислили су, да ништа не вриједи. С тога су очекивали у Бечу, да ће Турци за неколико дана ући у Атину, Софију, Биоград и на Цетиње, а ко у то није хтио вјеровати, прогласили су га у Бечу лудом.

Да су у Бечу били обавијештени о приликама на Балкану, свједочи немилосрдна критика, коју је 9. октобра 1912., дакле неколико дана прије кумановске битке, написао један виши аустријски официр о српској војсци. Ту су критику са радошћу прештампали скоро сви бечки листови. По гласу те критике, српска војска није имала модерно оружје, није имала топове, ни коњицу, била је без припреге и потпуно растројена, па ће се већ при првом судару разбјећи на све стране. У Бечу су са нестрпљењем очекивали улазак Турака у Биоград. Ко у то није вјеровао, познавајући модерно наоружање српске војске, био је просто исмијан. Али се наде на турске побједе растопише као снијег на сунцу и презрене војске балканских држава гониле су Турке по бојишту. Нарочито је „растројена“ српска војска извојевала сјајне побједе, продрла у Арбанију и утврдила се на Адрији. У Бечу су — вели Брезниц — турски пораз осјећали као горко разочарање, па су се кајали, што су се ослонили на Турке, вјерујући, да ће Турци ријешити српско питање.

На Балплацу се тада почело грозничаво расправљати, да ли да аустро-угарска војска почне марширати? Ватрени генерали били су за то, али је сиједи владар одлучно противно. Тада се изненада појавио у Будимпешти д-р Данев као анђео мира. Он је отпочео дволичну дипломатску игру, каквој нема равне у историји. Аустро-Угарска, Европа и хришћанске балканске државе у мало те не постадоше жртве бугарске препредености, који су у својој грамзивости хтјели да створе на Балкану свемоћно велико бугарско царство. На Балплацу мислили су, да помоћу Велике Бугарске ријеше српско питање. Али Велика Бугарска са Цариградом као престоницом, о којој су у Софији снијевали, не би стала у Биограду и Драчу, него би умртвила и животни живац Аустро-Угарске на Балкану. Не може се схватити, како да дипломате на Балплацу, који гледају кроз наочаре српског питања, нијесу одмах упознали опасност, која је пријетила Аустро-Угарској оснивањем Велике Бугарске, а која би била бич за остале балканске народе и Европу. Због тога је по Брезницовом мишљењу, руски цар Никола II извршио дјело ослобођења, када је одгурнуо Бугарску, дубоко увријеђен у своме самољубљу. На томе треба да му захвале балкански народи и Европа, а нарочито Аустро-Угарска.

Европа не познаје Бугаре. Што се о њима зна, то је била реклама по новинама. Бугари су пак прави дивљаци на Балкану. Неваљалство, издајство и лаж били су средство бугарских политичара. Бугарска је хтјела да превари своје савезнике и цио свијет. С том намјером је ушла у савез. И клаузула у српско-бугарском уговору, по којој је Бугарска била дужна да пошље Србима 200 000 војника у помоћ против Аустро-Угарске, била је објешењаклук. Бугарска је стојала пред опасношћу, да је Турци код Једрена и Чаталџе униште. Из тога незгодног положаја био је само један излаз: Аустро-Угарска не смије напасти Србију. То је била Даневљева мисија у Будимпешти. Он је ласкао Аустро-Угарској, слагао је да не постоји она клаузула и понудио је Аустро-Угарској савез са будућом Великом Бугарском. Данев је обмањивао и Румунију, обећавајући незнатну исправку границе код Силистрије, а напосљетку је предложио Румунији, да нађе отштету на српском земљишту, пошто ће Аустро-Угарска и Бугарска подијелити Србију, па би један дио добила и Румунија.

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE ĐURĐE CRNOJEVIĆ

струци и спреми, могли би допринијети највише користи домовини, друштвеном животу и т. д.

Наш судски рад захтијева од нас много озбиљности, енергије и знања, због чега се судији и стављају препреке у постигнућу положаја судије. А те препреке диктују се земаљским законима свих културних народа, и оне се састоје у школској специјалној спреми, годинама живота, судској пракси и моралној висини појединих.

Дијелити правду није лака ствар.

Данас, када је млађи нараштај позват да врши своју дужност и примијени знање у пракси, од нас се очекује и тражи много труда и напора, да би могли послужити општим интересима наше домовине, зато и ми — правници — требало би да се највећом енергијом, а, у исто вријеме и опрезношћу, прихватимо нашег рада, јер то захтијева и наша служба као судија, којих је позив веома деликатан.

Што је војник на мртвој стражи за вријеме рата, то је судија на својој судској служби у мирно вријеме. Из овога се огледа тешкоћа и озбиљност нашега рада.

У свим земљама правници су уложили много труда у стварању, тумачењу и развићу законодавства, а код нас до сад најмање.

Наша досадашња пракса мало може послужити тачном примјењивању наших земаљских закона. А, то је због тога што нијесмо имали довољно спремних судија који би у тумачењу законских норма имали шире погледе при примјењивању истих, које погледе само може дати школска спрема.

Уз ово, наши закони нијесу потпуни, па за то је потреба да се правници усаврше да са тијем помогну и олакшају стварање нових закона.

Оскудица у законима чисто приморава једно или друго Министарство на издавање наредаба, чији законодавна сила зависи од тога или другог момента, времена или прилике, — разабрати се у овим уредбама и наредбама и примјени њиховој — задаћа је правника — односно судија.

У нашој земљи сретамо толико разнородних обичаја, познавање којих неопходно је потребито сваком судији, нарочито, разнородност обичаја сретамо у насљедственом праву.

Приликом овог рата искрсла су многа правна питања у погледу приватног и јавног права, те и рјешење истих захтијева много рада од за то позватих, који би у претресу и дебатама о овим горе истакнутим и сличним питањима, а са разрадом истих допринијели највише користи нашему судству.

Између осталога скренућемо пажњу и на уређење нашег судства — приставну службу: примање тужба, завођење аката, оцјењивање судске компетенције о надлежности и т. д.

Од неуредности и од неправилног упућивања појединих предмета Суд сам ствара непродуктивни рад, са којим губи само канцеларијско вријеме. Од овог уређења, чисто административног карактера, а који би био доста лаке природе, суд би био у великој добити, једно што би свршавао посао лакше и брже, а друго, са мање радних снага!

Сва ова истакнута и слична њима питања, скуп правника не би могао прећи ћутке. Питање о удружењу правника назад пола године дана покренуо је наш колега Љумовић, но како нам је свјежа крв наше браће тада сметала, одазвати се позиву, то сад нема никаквих извињавајућих околности, које би нам сметале у остварењу овог удружења, а којега би рад, нема сумње, уродио добрим плодом.

Колашин. **В. З. Вукашиновић.**

Разне вијести

Грци и Бугари. Бугарска Телеграфска Агенција јавља да су грчке власти у Солуну пустиле у слободу 47 бугарских заробљеника, а међу овима и једног попа. У затворима је остало још доста заробљених Бугара.

Српско-турски мир. Подједнаки извјештаји са српске и са турске стране гласе: да је извршено знатно приближење између оба гледишта по спорним питањима уговора о миру. Вакуфско питање изгледа да је дефинитивно ријешено. Делегати су усвојили начело откупа, али је Турска пристала да одобри Србима право првенственог избора. Србија одустаје од тражења да гроб Султана Мурата буде стављен под заштиту српског Краља, а Турска одустаје од тражења права екстериториалитета, као и да особље поставља шеф Муфтија. Турски језик се усваја за основне муслиманске школе. Србија признаје право приватне својине турске династије, која ће се имања предати на управљање муфтијама, као што је то већ и усвојено у турско-грчком уговору о миру. Србија још није усвојила надлежност муфтија по питањима тестамената. Српски судови биће посљедња инстанција за пресуде које би изрицале муфтије. Остала су још спорна питања о опцији грађанства урођеника Нове Србије и признању српских вјерских фондација као и реципроцитету за школе и српске црквене општине.

Рекорд у висину. Гаре у Шартру (Француска) је извршио на биплану нови свјетски рекорд за висину. Са три сапутника попео се на висину од 3.300 метара.

Атентат у Дебрецину. Букурешка полиција успјела је да уђе у траг двојици дебрецинских атентатора. Они су били одсјели у једном букурешком хотелу, али када су видјели опис злочинаца у новинама, побјегли су на аутомобилу.

Бугари не светкују. Бугарска Телеграфска Агенција јавља, како ове године празник ослобођења Бугарске пада прве недјеље поста, а бугарска црква забрањује прославе и радосне свечаности за вријеме прве недјеље поста, то ове године неће бити традиционалног благодарења.

Жељезничка веза са Солуном. Јављају из Солуна: Вода је услијед надоласка однијела један дио виадукта на Вардару између Мировце и Струмице, те је са тога директан жељезнички саобраћај са иностранством прекинут.

Бугарски зајам. Десетог марта ове године отворен је у Народној Банци и њеним филиалама упис на 10.000.000 државних бонова, које емитује дирекција државних дугова са интересом који варира између 3 и 5 1/4 %.

Енглеска флота. У Доњем Дому је Черчил поднио приједлог којим се накнадно тражи 2 1/2 милиона фунти стерлинга за флоту. Черчил је мотивисао тражење накнадног кредита нарочито извођењем новог програма, који захтијева набавку справа за летење и убрзање грађења трију ратних лађа по програму од 1913—1914 године.

Из турске дипломације. Савјетник турске амбасаде у Паризу, бивши савјетник турске амбасаде у Бечу, Решид Хикмет Беј, наименован је за државног подсекретара министарства спољних послова.

Румунски сенат. Дефинитивни резултат гласи: Изабрано је 97 либерала, 12 конзервативних демократа и 9 конзервативаца.

Из Триполиса. Агенција Стефани има вијест из Триполиса, да је колона Мани-а заузела Пурцук и да је тамо у име краљево прочитана изјава да је цио крај Фезан потпао под краљев суверенитет.

Финансијска питања. Како је грчка влада објавила да царинске приходе са царинарница Солуна и Кавале одређује за покриће грчког зајма од пет стотина милиона, то су чланови отоманске делегације међународне финансијске комисије у Паризу рјешавали о тако створеној ситуацији, јер су исти приходи већ раније били одређени на покриће разних зајмова и аванса које је Турска била заступила. Поводом тога састанка, турски министар финансија телеграфисао је Џавид-беју у Париз, да је Порта противна одређењу тих прихода на друга покрића док се не регулише дио дуга који припада на Турску. Министар је молио Џавида да умоли француску владу да ова осигура начелна права Турске, која је освештала међународна финансијска комисија.

Освојење Једрена. Српски официри Дунавске Дивизије 2 позива давали су приликом годишњице пада Једрена 13. марта у Вазнесенској цркви помен свима официрима, подофицирима и војницима, који су изгинули при опсади и јуришу на Једрене.

Енглеска ваздушна флота. Черчил је изложио појединости и потребе кредита, који се траже за ваздушну флоту. Влада је поручила два велика балона и три мала, система Цепелинова којима се може управљати као и три балона за управљање других модела Све поруџбине су учињене да Енглеска може имати ваздушну флоту равну другим Великим Силама а нарочито равну њемачкој ваздушној флоти.

Француски избори. Дефинитивно су одређени законодавни избори за 26. април ове год. по новом.

Страни студенти у Француској. У Скупштини је приликом дебате о буџету министарства просвјете дизањем руку усвојен предлог Жоржа Лега, који је и влада усвојила, да страни студенти не плаћају школарину.

Грчко-бугарски односи. Услед одговора грчке владе на посљедњи корак бугарске владе, који је учињен преко француског посланства, Радославов је предузео нужне диспозиције да се грчки и бугарски отправници послова нађу на својим дужностима око половине мјесеца марта.

Бугарски отправник послова биће савјетник посланства Радев.

Нијемци у арбанашкој војсци. „Национал Цајтунг" сазнаје, да је кнез Вид молио њемачког Цара, да се извјесном броју њемачких официра одобри одсуство ради ступања у арбанашку војску у својству инспектора и да је Цар уважио ту кнежеву молбу.

Интервју г. Пашића и деманти. Један биоградски лист донио је ово саопштење:

„Из поузданог извора сазнајемо, да ће предсједник министарства, г. Никола Пашић, предложити владама савезничких држава на Балкану: Грчке и Црне Горе, да се колективном представком обрате Великим Силама, које су Арбанију створиле и њен опстанак обезбиједиле, да ће свако наоружање Арбаније, које би превазилазило потребу одржавања реда и мира у земљи, сматрати као припрему за нова непријатељства против сусједних балканских земаља. У томе случају савезне државе сматраће нова изазивања и нове покушаје за поремећај мира на Балкану као довољан разлог да Арбанију заједнички окупирају".

Овлашћени смо да изјавимо, да је ова вијест из основа измишљена.

Турски зајам. Посљедње вијести гласе, да је Турска извијештена да ће Француска одобрити турски зајам у мјесецу мају ове године. Порта је из парламентарних разлога тражила, да финансиске конвенције са Француском буду потписане у току мјесеца априла. Нада је да ће се постићи споразум.

Италија и Либија. У италијанској скупштини вођена је дебата о издатцима учињеним за Либију. Ђолити је констатовао једнодушно признање о апсолутној потреби да се остане у Либији, што има велике важности према другим народима. Правдајући рад владе по предузећу у Либији, он је изјавио да не мисли постављати питање о повјерењу по томе питању, које је над министарским питањима. Освојење Либије је дјело италијанског народа. Влада се на то дјело ријешила, када је дошао згодан тренутак а свако даље оклијевање било би пропаст. Прије ријешења мароканског питања, ријешење овога питања није било опортуно, али када је мароканско питање ријешено, није било више могуће не извршити га.

Не треба заборавити да се Либија налазила у варварском стању, и да је ми нијесмо заузели, други би то учинили. Све дипломатске припреме биле су извршене и ниједна држава није чинила сметње нашој акцији. Декрет о проглашењу нашег суверенитета био је неопходно нуждан. Тим декретом уклоњен је суверенитет Султана, који би био опасан с погледом на фанатизам становништва, и њиме је уклоњен режим капитулација. Нијесмо имали намјеру да нападнемо Турску у њеним животним дјеловима, јер нијесмо хтјели де примимо одговорност за покретање балканских сукоба. Наш је највиши интерес при балканским сукобима, да будемо судије а не странке, *као што смо то и били, а нарочито у* питању наших великих интереса у проблему арбанашке независности. С друге стране, ми би повриједили не само турске, већ и интересе других народа. Не ризикује се да се створи међународни конфликт, само да би се направио лијеп покрет. Ђолити правда држање војске за вријеме рата и у погледу будућности изјављује, да је једини наш циљ брзо умирење колоније и наша брига да потребе колоније не нанесу штете економским интересима Италије. Ђолити предлаже да се повуче са дневног реда дискутовање и гласање о појединим члановима. Живо одобравање и честитање Ђолитију. Затим је Скупштина поименичним гласањем са 361 противу 83 гласа ријешила да се не дискутује и не рјешава о појединим члановима.

Турци и Бугари. Противно гласовима, да су тобож односи турско-бугарски сада

Ова лажна игра довела је Бугаре до катастрофе. Чим се у Београду дознало, шта је Данев нудио у Будимпешти, учињена је пријава руском цару Николи, који је Бугарима окренуо леђа. Румунија је увидјела опасност, која јој пријети од велике Бугарске, па се прикључила Србији и Грчкој, а тиме је био запечаћен пораз бугарске дипломације, која се служила лажима. Али са бугарским поразом срушена је и она бечка политика, вели Брезниц, који је у првом рату од Турака, а у другом од Бугара очекивала, да претуку Србију. Према претученој Бугарској не може човјек имати саучешћа, наставља Брезниц, одобравајући изјаву руског цара Николе II, учињену пред једним дипломатом: *„Бугарска је доживјела онаку судбину, какву је заслужила"*.

И на бојном пољу служила се Бугарска лажима као и на дипломатском. Бугарски генералштаб био је неуморан у измишљању битака, које нијесу биле или су се друкчије догодиле. Већ се није знало, шта ће се са бугарским Наполеонима и Молткеима, као ни са бугарским Бизмарцима и Кавурима. Бајка је, да су Бугари сами имали против себе главну турску силу и да су се остали савезници тукли само са незнатним турским одјељењима, па тако јефтино побрали ловорике. Бугарска побједа код Лозенграда је измишљотина, јер код Лозенграда тукли су се Турци цијелу ноћ сами међу собом! Бугарска војска није имала велике опсадне топове, а војничка управа није имала модерну стратегију. Због тога су Бугари у оба рата имали тако огромне губитке. Јадни војници су вођени на кланицу. То су били прави монголски нападаји, при којима се ни најмање нијесу штедили војници. То тврде сви војни стручњаци без разлике. Бугарски војник био је храбар, али официри су били кукавице. (То исто тврди и Ален Пенепрен у својој књизи) Интенданција је била хаљкава, а санитетска организација скроз лоша. Хиљаде људи пропадоше без помоћи. Све то допринијело је поразу Бугара у другом рату, јер нијесу били дорасли Србима и Грцима.

Најстрожије се мора осудити држање Бугарске према савезницима. У мјесто да сву своју снагу доведу под Једрене и Чаталџу, послали су Бугари један дио војске у Солун, а празнину код Једрена морали су Срби да испуне. Бугари су хтјели да отму Солун Грцима. А како су захвалили Србима за помоћ код Једрена? Без српске помоћи, а нарочито без тешке српске артиљерије, Бугари не би никада освојили Једрене, вели Брезниц. Њихово понашање било је гадно. Они нијесу најприје хтјели Србима под Једреном да даду храну, и када су Срби, чија је интенданција била добро организирана, поручили храну из Биограда, искале су бугарске пограничне власти царину и нијесу поступиле да се превезе храна, док се не плати царина!

Бугарска је већ онда, када је тражила српску помоћ за освајање Једрена, мислила на други балкански рат, којим је хтјела из захвалности да отме Србима Маћедонију. Јер тек што је освојено Једрене, вратили су Србе у њихову домовину, умањујући њихове заслуге код Једрена. Када су Срби ишли под Једрене, дочекали су их у Софији кишом од цвијећа, а када су се послије пада Једрена враћали, бугарски жељезнички чиновници су их отворено презирали. Бугари су хтјели да задрже српске опсадне топове, које су издали тек онда, када је српски посланик у Софији енергично протестовао. Српске топове хтјели су да употребе против Срба, који су им помогли код Једрена. Подли ноћни препад бугарски против савезника био је достојан крај њихових нитковлука. Грци, Срби и Румуни увидјели су опасност, која им пријети од грамзљивих Бугара, па су их заједничком снагом претукли. Још Брезниц тврди, да има многобројне фотографије о бугарским звјерствима, о којима се већ толико писало, а за које нема извине. Бугарско писање о звјерствима Срба и Грка скроз је лажно.

Арбанашки експеримент је по Брезницовом мишљењу скроз погрешан. Европа би боље урадила, да је ту земљу подијелила међу сусједе, па нека они ваде очи са Арбанасима, који су најдивљији народ у Европи. Оснивање Арбаније је данајски поклон Европи, а нарочито Аустро-Угарској, која је тиме учинила први корак, да помогне Италији при остварењу њене највеће жеље, да од Адрије створи mare clausum (затворено море).

Њемачка се није огријешила о своју вјерност према Аустрији. Бизансија бечке балканске политике жалосна је. Непрестано се бунцало о „легитимним животним интересима монархије на Балкану". Најприје су ти животни интереси били, да Србија не подијели Новопазарски Санџак са Црном Гором, послије да Србија не изађе на Адрију, затим да Скадар, Ђаковица и друга гнијезда морају припасти Арбанији онда су животни интереси били у Прохаскиној афери, па у Тахијевој и Палићевој афери, затим у афери са лађом „Скодра", онда у жељи да Србија буде што мања а Бугарска што већа, послије у ревизији букурешког уговора. Укратко, у стотину ствари, које су данас биле, а сјутра их није било!

Ово колебање у спољној политици бечке дипломације нијесу могли да схвате у Берлину, гдје је овладало нерасположење. У Бечу су пак цијелу балканску политику посматрали само са гледишта српског питања, док су у Берлину рачунали са чињеницама, па су се Беч и Берлин одмах у почетку разилазили у мишљењу, вели Брезниц. Измишљотине бечког пресбироа као н. пр. Прохаскина афера — Прохаска је унакажен, Прохаска је убијен, Пашић лаже, дерали су се у Бечу — Србија мора бити уништена. За такве пустоловине Нијемци нијесу хтјели да изваде мач из корица. У Берлину нијесу се могли да загрију за Велику Бугауску, која угрожава животне интересе Румуније. Њемачка се дакле није огријешила о вјерност.

У завршном поглављу, под насловом „Куда идеш Аустријо?", тврди Брезниц, да је букурешки мир запечатио слом вјере у панславизам на Балкану, јер је вођство на Балкану предузела Румунија.

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE ĐURĐE CRNOJEVIĆ

мање срдачни но што су раније били, полузванична нота, обіављена у „Жен Тирк-у“, тврди, да ти односи нијесу претрпјели ни најмање промјене, и да се сва питања између обје расправљају у пријатељском духу, као и да ће преговори о турско-бугарском трговачком уговору, по природи ствари бити дугачки, али да они нормално напредују и да ће успјети да се између обје земље утврде, без мијешања трећег, задовољавајућа рјешења за обје земље.

Дневник

Вратио се на Цетиње. Његово Величанство Краљ вратио се јутрос на Цетиње.

Вратили се. Њихова Краљевска Височанства Насљедник и Насљедниковица вратили су се јуче из иностранства и продужили пут за Ријеку гдје се налази Краљевска Породица.

Закон о инвалидима и насељивању. Скупштина је изгласала законе о инвалидима и насељењу.

† Зора Османа Ђикића. У недјељу нам је јављено телеграфски из Мостара да је тамо преминула, послије дужег боловања, Зора, удовица Османа Ђикића, великог српског патриоте. Покојница је била идеална Српкиња. Покој јој души!

Поновни избори. На поновним, изборима, који су извршени у недјељу, изабрани су за народне посланике: Министар Иностр. Дјела г. П. Пламенац, у капетанији колашинској; г. д-р Шкеровић, у капетанији петрушинској; г. И. Мијушковић у капетанији пјешивачкој; г. поп Т. Кажић, у капетанији љешанској, и г. Н. Бајагић, у капетанији планине пивске.

† Илија Д. Вујановић. Пишу нам из Цеклина: Ових дана преминуо је овдје *Илија Дајичин Вујановић*. Покојник је спадао у онај ред старијих наших племеника, који су у пуној мјери схватили дух времена и савремене потребе општине и друштва тако, да се је за сваку новију установу, која би тежила културном и економском снажењу нашег општинара и племеника, живо и својски заузимао. Нарочитих заслуга има за оснивање Прве Цеклинске Земљорадничке Задруге.

Агилност и поштен и истрајан рад у сваком послу стекли су покојнику лијеп глас, те је неколико пута биран за предсједника општине, коју је дужност такође вршио на опште задовољство.

У марту 1912. г. пошао је са својим 14-годишњим сином у Америку, да би поправио своје слабо имовно стање, али га ту преухитри ратни поклич, те брже боље похита у домовину, да шљедује светом војничком позиву, оставивши у америчким рудницима свог малољетног сина. У мјесецу децембру 1912. г. већ се је налазио о бојним редовима, гдје је све бојеве и ратне тешкоће мушки издржао, али силни напори у баровитој Скендерији донијели су му и неизљечиву бољку којој је сад и подлегао у својој 54-ој години, пошто се је и домовини и фамилији и општини часно и савјесно одужио.

Вјечан му спомен! **Цеклињанин.**

Добровољни прилози. Првом црквеном и пјевачком друштву „Његош“ на Цетињу, приликом одржане забаве — у очи Бијелих Поклада — дадоше добровољне прилоге у перперима:

Г. г. Обнорски, Отправник Послова руског посланства 8; Душан Греговић, маршал двора Њ. В. Краља 7 20; Митар Јовановић, учитељ 2; Иво Пап, професор 2; Јован Поповић, лимар 10; Јован Коцаре, посједник 20; Јован Магуљани, инжињер 2; Симо Роша, чиновник 1; Стеван Ђукић, поручник 4; М. Крцић, поручник 2; Љубомир Гломазић, судија 5; Ново Вугделић, чиновник 2; М. Павићевић, нар. посланик 2; Ђоле Гвозденовић, чиновник 2; Мил. Вујисић, судија 2; Л. Думовић, чиновник 2; Петар Касом, обућар 2; Васо Вулић, терзија 2 50; Божо Банашевић, посједник 5; Љубомир Бакић, министар 12; Мирко Дедовић, инжињер 5; Н. Н. 2; Вукота Божовић, матурант 1; Вуко Вулетић, посједник 19 20; Марко Ђукановић, предсједник држав. савјета 10; Нико Виторовић, трговац 5; Илија М. Дубовичанин 5; Укупно перпера 141·90.

Друштво и овим путем изјављује приложницима своју најдубљу захвалност, као и г-ђицама: Матановић, Новосел, Огњеновић и Ђурчић на указаној услузи продајом цвијећа на забави.

Кинематограф У четвртак 27. фебруара 1914. год. приказиваће овд. кинематограф нов шаљив програм. 1. од Глиона до Шамонија, природно. 2. Фрицова прва цигарета, шала. 3. Цотави Лупеж, детективска игра у једном чину. 4. Због Ватерлоа, врло шаљиво. 5. и 6. Господин Херцог. Одлична комедија у два чина, приказана од г. Хенриха Брачи и г-це Аните Данико. 7. Споразуман брак, врло шаљиво.

ТЕЛЕГРАМИ

Нереди у Арбанији

Атина, 20. фебруара

Окрузи Мусконоља и Корице предани су арбанашкој жандармерији.

300 жандарма, окупљених у Драчу, побунили су се у часу кад су добили наређење за полазак у Валону да запосједну Епир. Они су изјавили да ће се покорити само наређењу Есад-паше.

Сви окрузи око Елбасана, као и муслиманска мјеста око Спартије, изјавила су се против књаза хришћанина. Јавља се о свакодневним крвавим бојевима са војницима Етиф-паше којих је много рањено и побијено.

Везе са Елбасаном прекинуте су. Пресјечена је телеграфска жица која спаја Драч са Валоном. — Бечки Кор. Биро.

Књаз Вид

Трст, 21 фебруара

Књаз Вид са књагињом отпутовао је послије подне за Драч на аустро-угарском ратном броду „Таурусу,“ у пратњи по једне француске, енглеске и италијанске крстарице. При поласку, аустро-угарска ескадра одала је почаст пуцањем топова. — Бечки Кор. Биро.

Биоград, 21 фебруара

Полузванична „Самоуправа“ у уводном чланку, поводом одласка књаза Вида за Драч, помиње многобројне потешкоће које ће нови владалац имати да савлада, али додаје да се са добром вољом и са устрајношћу у послу све може побиједити. „Самоуправа“ наводи примјер Краља Карола који је подигао Румунију под својом мудром управом. Србија, као најближи сусјед, има велики интерес да жели успостављање реда и новог стања, што ће имати за циљ и посљедицу да се успоставе нормални односи између двију земаља. — Биоградски Пресбиро.

Драч, 23. фебруара.

Књаз Вид је стигао у Драч у 2 сата послије подне на ратном броду поздрављен драчким батеријама. Само представници привремене владе пошли су на „Таурус“. Пошто се је искрцао, књажевски пар је поздравио конзуларни кор, шеф жандармерије, црквени поглавица и драчки управник. Контролна комисија предала је књазу Виду власт. Становништво је поздрављало књажевски пар. — Бечки Кор. Биро.

Драч, 24. фебруара.

Кажу да ће образовање кабинета бити повјерено бившем великом везиру Фериду или Омер паши — Бечки Кор. Биро.

Рим, 24 фебруара

Агенција Стефани сазнаје из Париза да је Туркан-паша примио предсједништво министарства у Арбанији. — Бечки Кор. Биро.

Атина, 25 фебруара

Скупштини је Стрент саопштио вербалну ноту Аустро-Угарске и Италије у којој се каже да је међународна комисија у Валони одлучила да се у Арбанији гарантује потпуна слобода вјероисповијести и језика. Обадвије велике силе одобравају исправку границе према споразуму са Венизелосом, али не примају ту исправку у коричкој кази. — Бечки Кор. Биро.

Епир

Валона, 21 фебруара

Зографос је започео преговоре са арбанашком владом, тражећи националне гаранције у прилог грчких мањина у сјеверном Епиру, — Бечки Кор. Биро

Атина, 22. фебруара

Варош Фрасал уступиле су грчке власти Арнаутима. — Б. Кор. Биро.

Српски Војни Аташеи

Биоград, 21 фебруара

Званичне „Српске Новине“ објављују краљевски указ којим се именује коњички пуковник Андоновић војним аташеом у Букурешту, а генерал-штабни пуковник Кушаковић војним аташеом у Софији. — Биоградски Пресбиро.

† Михаило Грујић

Плашки, 22. фебруара.

У Плашком (Хрватска) умро је напрасно, у 53 години, горњокарловачки епископ и администратор карловачке патријаршије, Михаило Грујић. Покојник је био најозбиљнији кандидат на патријаршијску столицу, упражњену трагичном смрћу Лукијана Богдановића. Администрацију патријаршије преузеће епископ пакрачки, Мирон Николић, као најстарији. — Нарочити извјештај.

Италијански кабинет

Рим, 24 фебруара

„Трибуна“ пише да би влада могла поднијети оставку ових дана. — Бечки Кор. Биро.

† Кнез Ливен

Рим, 24 фебруаре

Напрасно је преминуо, у возу између Нице и Млетака, кнез Ливен, шеф генералног штаба руске морнарице. — Бечки Кор. Биро.

Српско-турски мир

Цариград, 25 феаруара

Потписан је српско-турски мир. — Бечки Кор. Биро.

Грчка и Арбанија

Атина, 26. фебруара.

У Скупштини, Венизелос, одговарајући на нападаје опозиције, бранио је владину политику у епирском питању и изјавио је да су се интереси двију великих сила сукобили са интересима Грчке, што је ову приморало да се покори одлукама великих сила. Венизелос је рекао да, поред свих неспоразума који постоје између Арбаније и Грчке односно границе, Арбанија може да буде сигурна да ће наћи искреног пријатељства од стране Грчке и Србије. — Бечки Кор. Биро.

Оставка италијанског кабинета

Рим. 26 фебруара

Ђолити, министар предсједник, предао је краљу оставку ради парламентарног положаја. — Бечки Кор.

Избори у Бугарској

Софија, 26 фебруара

Према накнадним извјештајима, Влада је добила 128 мандата према 117 опозиционих мандата. Влада ће имати компактну већину. — Бечки Кор. Биро.

Књижевност и Просвјета

Станислав Винавер: Мисли. Издање С. Б. Цвијановића. Биоград 1913. Станислав Винавер је познат у најмлађој књижевној генерацији да воли ефекте, са своје екстраваганције. Ту импресију дају и његови фељтони и пјесме и приче; и често изгледа да је ово његово писање врло јевтине вриједности. Сва његова усиљена духовитост, као да је за косу извучена, и његово обезглављено трчање за модом одаје оскудицу талента и самог себе. Ова посљедња књига „Мисли“ у ствари је само лигура од читања и нешто мало најлаганијег, најповршнијег контемплативног дара. **Р.**

ОГЛАСИ

ШИВАЋЕ МАШИНЕ

свију система у свима величинама и израдама за породичну и занатску употребу по **најјефтинијој** цијени нуди на старија

ИЗВОЗНА ФИРМА

M. Khek

JINDR. HRADEC, ČESKA

Особе **доброг стања** могу добити машине и уз умјерену отплату. На захтевање радо се шаље илустрован цјеновник бадава и франко.

бр. 10. 5,10

П. п. бр. 51. 26—50

Стварањем Арбаније препријечила је Аустро-Угарска свој пут у слободу. Због заједничкога рада са Италијом у Арбанији кајаће се Аустро-Угарска горко. Због страха од мале српске опасности предвиђена је већа којом пријети Италија. Црногорци у Скадру и Србијанци у Драчу не би никада били опасност за Аустро-Угарску. Па ипак је Беч пријетио ратом, да оба мала сусједа отуда изгони, али превиђено је, да је тиме отворен пут Италији у Валону, одакле ће затворити Адрију. Италија се боји јаке Грчке, док је јака Грчка у интересу Аустро-Угарске, па ипак је Беч помогао Италији да Грчкој отме већи дио Епира. На Балплацу не виде, да је Италија најогорченији непријатељ Грчке и да непрестано на томе ради, да изазове непријатељство између Грчке и Аустро-Угарске. У Бечу треба да су захвални њемачком цару због тога што се заузео за Грчку. У Њемачкој виде куда тежи Италија, виде то и озбиљни људи у Бечу, па стога питају: Куда идеш Аустријо?

Идеја о Великој Бугарској, бечка заљубљеност у Бугаре, велика је заблуда. Бугарска је политички, војнички и економски свршена, а по начелу Наполеона III. не треба правити савез са стрвинама. Зато нека у Бечу добро промисле. Аустро-Угарској предстоји опасност, да сасвим изгуби Румунију, ако се не окане љубакања са Бугарском. Не треба се варати. Румунија не може никад подијелити Велику Бугарску, иначе ће се јаз између ње и Аустро-Угарске проширити, а Румунија ће свој погледу правити према Ердељу!

Бугарска је покушала да залуди цио свијет. У Бечу и Букурешту предложила је подјелу Србије. Прошла су времена, кад се Србија могла прегазити. Својим проширењем у Маћедонији одвратила је Србија свој поглед од Босне. Да је добила комадић Арбаније, била би сасвим заситена, па би Аустро-Угарска могла бити с њоме у најбољем пријатељству. Пораз Бугарске упућује Аустро-Угарску да се споразумије са Србијом и Румунијом. Опстанак Бугарске није безусловна потреба ни за Балкан, ни за Европу. Напротив, најбоље би јемство за одржање мира на Балкану било, када би Србија и Румунија подијелиле Бугарску, а тиме би се спријечило, да се Србија и Румунија отуђе од Аустро-Угарске, па би нестало опасности од српске и румунске иредентe. Аустро-Угарска треба дакле да измијени своју балканску политику. Јака Грчка и јака Румунија природне су савезнице Аустро-Угарске, а снажна Србија, с којом би Аустро-Угарска била у искреном пријатељству, може допринијети, да Аустро-Угарска доминира на Балкану. Куда идеш Аустријо? До сад си ишла странпутицом. Тражи прави пут у слободу...

Тако је завршио Брезини.

„З.“ Verax.

Штампа Кр. Ц. Државне Штампарије

Власник и одговорни уредник **Радомир Орлински Кривокапић**